XI-ik évfolyam. 45-ik szám. Köszeg, 1891. november 8-án.

KŐSZEG ÉS VIDÉKE

Szépirodalmi, társadalmi, közgazdasági, ipar-kereskedelmi és nevelészeti hetilap.

TÖBB EGYLET KÖZLÖNYE.

Előfizetési ár:
Egész évre 4 frt. Félévre 2 frt. Negyedévre 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.
Előfizetési pénzek és reclamátiók a kiadóhivatalhoz (Feigl Gyula) intézendők.

Szerkesztőségi iroda: a táblaház iskola-utczai részében.
(Szerkesztővel értekezhetni d. e. 10 órától, d. u. 1-ig.)
Kiadói iroda: városkör 81. sz. a nyomdában.

Kéziratok, levelek s egyéb szerkesztőségi közlemények a szerkesztőséghez intézendők; mindenkor csütörtökön estig.
Megjelenik minden vasárnapon.
Hirdetések jutányos áron vétetnek fel.

Az uj primás és benczéseink.

Hogy ő felsége kinevezte Vaszary Kolos pannonhalmi főapátot esztergami érsekké és Magyarország herczegprimásává, az e pillanatban már nem ujság. Nem is azért teszünk említést lapunk e helyén a kinevezés tényéről, mintha ujsággal akarnók meglepni az olvasót, vagy egy héttel utóbb hozni azt, a mit a fővárosi lapok már világgá bocsátottak, hanem hogy a magyarországi benczésrend főapátjának eme felmagasztaltatását kapcsolatban az ősi rend történetével általánosságban és külön a magunk szempontjából mérlegeljük.

A benczéseknek az ország és ujabban direkte Kőszeg is sokat köszönhet. Elévülhetlen érdeme a benczéseknek, hogy honunkban mindjárt polgáriasodásunk bölcsőjénél ők virasztottak. Midőn Adalbert prágai érsek kebelbarátjával, Asztrikkal, s más benczés szerzetesekkel Rómába hazánkon keresztül utazott, megismerkedett Géza fejedelmünkkel, a kinek egész családját megkeresztelte. Az ő kérésére vette pártfogása alá a fejedelem az itt szétszórtan élő benedekrendieket s Pannonhalmán sz. Márton püspök és hitvalló tiszteletére 996-ban kolostort és kis kápolnát épittetett számukra. Fiában, Istvánban, tudvalevőleg a kereszténység és ennek hirdetői nagy pártfogót nyertek. Ennek első gondjai közé tartozott a pannonhalmi apátságot még szilárdabb alapra fektetni, mivégből 1001-ben kiadta azon adománylevelet, mely még most is drága ereklyeként őriztetik a rend okmánytárában. Ez okmányban István a kolostort nevezetes jogokkal ruházta fel, a többi között azon kiváltsággal, hogy habár a rend apátja nem püspök, mégis saját területén püspöki joghatósággal bir, s nem mint más apát a megyés püspöknek, hanem egyenesen a római pápának van alárendelve. Az első apátot, Asztrikot, a kijelölt esztergami érseket küldte István Rómába a magyar nemzetnek a kereszténység kötelékébe való fölvétele és a királyság ügyében és ettől tudta meg a kereszténység feje a részleteket minden körülményeikkel a Magyarországon történtekről. Sylvester pápa akkor Asztriknak azonnal megadta az érseki palástot és felszentelte őt érsekké, örömmel teljesitvén Istvánnak is minden kivánságát.*)

A nemzet művelődése történetében sz. Benedek fiai jelentékeny szerepet vittek s méltó elismerésre tettek szert. Mint hazafiak is mindig kitüntek. Igy p. midőn a tatárjárás alkalmával a nemzet szine-java elesett, a király földönfutóvá lett és mindenéből kifosztva, Uros sz.-mártoni apát adott a szerencsétlen fejedelemnek 800 márka ezüstöt, hogy utját folytathassa. Az országos csapást valamint a mohácsi vész következményeit természetesen a benedekrendüek is érezték, a kolostorok elpusztultak, birtokaik idegen kézre kerültek, ugy, hogy csak a pannonhalmi főapátság a hozzátartozó fiókapátságokkal állott még fenn. A törökök kiüzetése után azonban, az 1687-ben tartott pozsonyi országgyűlésen az akkori főapát, Simoncsics Gellért, hatalmasan felszólalt a rend ügyében és kivitte, hogy elidegenitett jószágai visszakerüljenek. A rend már régi időktől fogva foglalkozott az ifjuság nevelésével, de csak Mária Terezia király idejében lépett a komáromi gimnazium átvételével tulajdonképen az oktatás terére. József császár erőszakos intézkedéseinek megdöltével az 1790-iki pozsonyi országgyűlés sürgetésére Ferencz király a rendet 1792-ben ismét visszaállitotta. A király akkor 10 gimnazium vezetését és tanárokkal való ellátását bizta a rendre, mely jelenleg három fő- és három kis-gimnaziumot lát el tanárokkal, ez utóbbiak között a kőszegit is, 1815-től fogva közel 14 ezer ifjut nevelvén a hazának és az egyháznak csak nálunk.

Vaszary, az uj primás, e rend fiaiból való és utóbb ennek feje volt. Mint főapát többször volt hozzá szerencsénk, mikor a helybeli székház és gimnazium látogatására jött ide. Ilyenkor a vele érintkező mindannyiszor el volt ragadtatva rendkivüli szerénysége, szelidsége és bölcsessége által. Nemes tulajdonságainál fogva és bizonyára az imént ecsetelt ősi rendre való tekintetből is őt most az ország legmagasabb egyházi méltóságra emelte a királyi kegy. Isten vezérelje további lépteit! Legyen egyházának és a hazának hű fia és rendjének dicsősége! W . . .

*) Horváth M. nagy történészünk a korábbi vélemények től eltérőleg nem Domonkost, sem nem Sebestyént, hanem Asztrikot tartja első esztergami érseknek és metropolitának.

TÁRCZA.

A Fürdő és Turista-Ujság Kőszegről.

„Fürdő és Turista Ujság“ czimen folyó évi november hó 1-én egy illusztrált lap 1 ső száma látott napvilágot. Benne ismert tárgygyal és személylyel találkozunk, mely körülménynél fogva nagyobb figyelemben részesült általunk az uj lap. A *Turistikai fotografiák* rovatában Kőszeget ismerteti Alpári Lajos. Habár Alpári urat hivatott fényképesznek ismerjük el, mert köztünk élt és közvetlen tapasztalásból meritette adatait, evvel a fotografiával mégis egy kicsit hizelgott Kőszegnek. Hogy hol és miben nyilvánul e czirogatás, annak felfedezése az alább reprodult szép közleményben nem lesz nehéz.

Köszeg.

Csendes kis város isteni vidékkel, megelégedett, szorgalmas lakókkal.

Hajdan a török hóditások gátja, most a nemzeti eszme misszióra hivatott egyik ekszpoziturája.

Kiterjedt német vidék középpontja.

Pár évtized előtt még fehér holló számba ment itt a magyar szó s ma már innen áradnak szét a magyarosodás fénysugarai.

Sok tényező céltudatos munkája volt ez, de — ha hihetetlenül is hangzik — még is csak *turistáké* a főérdem.

Turisták és magyarosodás! Hogyan kerül e két szó egymás melle ok és okozati viszonyban? Pedig higyjék el. Kőszeget a turisták vetköztették ki germán jellegéből.

Alig van hazánkban hely, a hol a turistáskodást jobban felkarolnák, a hol aránylag többet áldoznának céljaira, mint éppen e határszéli városkában.

Hosszu ideig laktam közvetlen közelében, volt alkalmam látni a tevékenységet, a lelkesedést, mely az ügy *vezérférfiait* áthatja.

Pardon! rosszul fejeztem ki magamat. Méltán megapprehendálhatnának rám Kőszeg bájos hölgyei, hogy vezérférfiakat emlegetek, mert — és ez nem üres tömjénezés — a kőszegi turista-élet legfőbb, leghatékonyabb faktorai éppen ők, ők a gyöngéd, minden szépért és jóért buzgó szép asszonyok és szép leányok.

Közbevetőleg megmondom, hogy Kőszegnek különös ismertető jele az, hogy csupa szép hölgy lakik benne. Lehet, hogy az Uristen is az ő kedvükért teremtette ezt a szép vidéket, vagy a gyönyörü vidékért a város még gyönyörübb hölgyeit.

Mikor először ballagtam ki a történeti nevezetességü Ó-házhoz, megvallom, nagy kvantum elfogultsággal indultam utra.

Mit láthatok itt én, én a ki már a Lomnicon lestem a fölkelő napot, aki már a tordai hasadékban ingerkedtem a visszhanggal, aki már a Mátra őserdőiben ittam a Mária-kut vizét?

Elfogultságom azonban nem sokáig tartott.

Más világ, más szépségek, más genre büvölt el.

Sajátszerü erdős vidék ez. Nem olyan sürü, mint a Mátra rengetege, nem olyan kopár, mint a Kárpátok hegyorjásai. Valami kellemes, lelket igéző középtáj szabálytalan rendjével, egyszerü nagyszerüségével.

Eltévedni nem lehet. Minden tizedik fán ott tarkállanak az utjelző szinek. Minden általutnál ott állanak a nagy fehér mutatótáblák magyar feliratokkal, magyarázó utmutatásaikkal s hirdetik a kőszegi turista-egylet derék munkásságát.

Legfőbb dolog a helyes vezetés. S ha mindenütt oly férfiak állanának a turista-egyesületek élén, mint aminők *Markovits* József ügyvéd és *Kőszegi* József, az eredmény sehol sem maradna el.

A vidék nevezetesebb pontja a *Szabóhegy* (379 m.). Az ut folyton erdők között vezet, s a vadvirágok ezernyi tarkasága hinti be a százados bükkök, rezgő nyárfák árnyékát.

Távolabb az *Ó-ház* sziklakupja magaslik, mint hatalmas felkiáltójel a dúslombu fabetük között. Gyönyörü panoráma nyilik e 609 m. magaslatról. Alant a völgyben az ódon város omladozó falaival, kopott tornyaivai; minden darabjukra egy részlet van rá irva a török világ történetéből. A szemhatár délfelé a nagy rónába vész el. Arany kalász, sürü erdő, csevegő hegyi patak, karcsu templomtornyok, szimetrikus falvak, Szombathely, Lukácsháza, Német-Gencs, Svábfalu, Rőt, Csömöte, Ludad, Szerdahely, Sz.-Vid stb. szétszórt képei koncentrálódnak a szem-kamara obskurájában. Előttünk a Somlyó megénekelt koporsóalakja, hátunk mögött pedig az Alpok csúcsai bontakoznak ki a távol ködéből.

E helynek nagy történeti multja van. A kelták áldoztak itt Wodannak még a bronzkorszakban. A rómaiak erőddé alakitották át az istenek székhelyét. Innen figyelték az ellenség előnyomulását. A VI. században az avarok körgyürüje lett s kedvező stratégiai fekvése nem kerülte el a honfoglaló magyarok figyelmét sem. Most már romok sem hirdetik a mult dicsőségét.

A hajdani áldozati tüzhely helyére a turisták regényes filagóriát épittettek, mely menedéket nyujt eső és vihar ellen, hosszu asztalaival szinte figyelmezteti a kirándulót, hogy itt van a legkényelmesebb és legszebb étterem.

A szép remények temetésekor.

Ez év szeptemberében született meg nagy hozsannák között a magyar tanitóság szép reménye. Rövid eletü volt: kimult október 14-en. Születése az öröm mámorába kergette a bizva-bizókat; halálakor még az optimisták lelkére is ráborúl a csöndes megnyugvás, vagy végig szilajúl lelkük és a fásult elkeseredés hoz ajkukra keserü, elmondhatlan szavakat . . .

A szegenységnek meg van a létjogosultsága, a nyomornak nincsen meg soha! Es a mi rendünkből fele életét nyomornak tudja és nevezi, szellemét parlagon hagyja anyagi helyzete: csak a nehéz és immár nyilvánvalóképen lerázhatatlan béklyók. Napi kenyere eddig a reménynyel vegyes nyomor, ezután mi lesz? Nyilván a kishitű lemondás.

Most már nem lehet biznunk többé.

Még ez év szeptemberében megszületett egy régen óhajtott ige, mely a békesség és öröm érzését vitte be a tanitói hajlekokba, hogy minden vonalon javitandó lévén a hivatalnokok fizetései, a mai kor legnagyobb anachronizmusa is lerombolta tik és igy a tanitók régi elnyomott és elfojtott, de mint hatalmas rohanó ár, ismételten fölzúduló közkérdése: fizetésének kétségbeejtő helyzete javittatni fog: — addig ma — a remény felnyitott zsilipeinek ujra betömésével — jobban mint valaha terjed az elkeseredés, kishitüség és ezzel megszületett benne a kétségbeejtő elhatározás. Mi tartja vissza? Lelkiismerete vagy Istene? Egyik sem. Az elsőt elnyomja nyomora, a másik már nem is tud fohászkodni.

Nehéz sötét éjszaka következett!

A remények azurját belepte egy vastag felhő. Oly vastag az, hogy a megváltás világa nem tud azon széttörtetni semmiképen. Az történt tisztelt olvasóm, ki osztályosa vagy e pálya bilincseinek, hogy a militarizmus, mint anynyiszor megcsorbitotta a kultura fillereit; az történt, hogy a már javadra előirányzott összeget elnyelte a Moloch: a katona budget és te szirnya vesztve sirathatod a költővel a gyors halálu remény odaveszésekor:

„Eljátszottad hát kis játekidat
Kedves fiú? Hamar játszottad el.“

Mint nyári förgetegre, ugy következtek a tavaszon egyre-másra a reményeinket buzogtató hireink. Az 1868. törvénycikk 142. §-a tehát nem leszen többé irott malaszt. Érvényt szerzünk neki. Horrendum! Ezután hazai néptanitóinknak kerek háromszáz forint fizetése leszen. Sokra voltunk vele, noha egy szentesitett törvény életbelépésének 23. évében nyer gyakorlati jelentőséget, mert elvi szempontból biztosan reménylettük, hogy ez feltetlenül bevezetője lészen egyuttal annak, hogy a szellemi munka jutalmát elnyerhesse, hogy a szó valódi jelentősége szerént az immár elodázhatatlan értékét és komoly tartalmát tulelő 142. §-t revizió alá fogják venni mert — ugy hittük — hogy egy nemzet ezredéves fenállásának nagy ünnepe előtt századok, korhadt előitéleteit, multnak avuló szokásait lerombolni tartozik, — igy hittük — hogy a magyar kulturának jelentős fordulóján az ünnep jelentősége és a kegyelet igaz érzelmei között nem lehet személy és politikai kérdéssé tenni, hogy a nemzeti műveltség alapvető munkásai a szolga fizetés eme elszomoritó nyomorában hagyassanak-e? Ugy hittük, hogy a magyar kultura térfoglalási és felemelő diadalai közben a kenyszerűség kitérhetetlenségével fogja követelni, miszerént egy ujabb dicsőségét füzzük a nemzeti fenállás dicső ünnepségéhez azzal, hogy a régi aspirációkat valósitva, a magyar tanitóság becsvágyának szárnyakat adunk és igy a nemzeti kultura második évezredébe a győzelem még biztosabb kilátásával megyünk.

Nem ez történt!

Október 14-én mondotta ki a kormány, hogy a kultusminister által előirányzott összeg a tanitók fizetésének rendezésére, illetőleg emelésére — t ö r ö l t e t i k. Kell a hadseregre, melynek követelése előtt — mint anynyi sokszor — meg kell adni magát a kulturának, mint a mely amúgy is csak belügyi kérdés és csekély évekig még várhat rendezésére.

Pedig nem várhat!

Ne feledjük el, hogy a tanitói hajlékok nyomora már csaknem közmondásos. A proletáriatus körében irtózatosan terjed. S ez a proletáriatus annál veszedelmesebb, mert ez nem a két kezével keresi kenyerét, hanem tanult, tud, ismeri a világot, az életet, szomjuhozza a szellemi haladás nelkülözött táplálékát, hivatottságát megbilincselve érzi a neki jutott nyomoruság miatt, ebből következik a viszonyoknak kérlelhetetlensége előtt való tehetetlen megadás, kishitűség, pangó hivatásszeretet. Iszonyu következményekkel a jövendőre, csupán szavakkal dédelgetett kulturánk kimondhatatlan kárára.

Fáj lelkem, ha lelki szemeim előtt felmerül a fásultság, mely e sorok olvasóit elönti ama rideg és immár kétségtelen kiolvasásakor, hogy a tanitói közérdekek ismét — mint anynyiszor — hajótörést szenvedtek, zátonyra jutottak. Es nem találok szavakat, melyek a vigasztalás balzsamaival ösztökéljenek vissza a reményre, melyben évek óta bizony gazdagok vagyunk. Nem akad tollamra szó, melylyel a zsibbadás érzelmeit elüzhetném. Hiszen én is vele szenvedtem a hir sujtó fátumát; mindazon remények, melyek megtermékenyitették tollamat a nyilvánosság szolgálatában, eltüntek, elenyésztek. Zsibbadás, a legyőzhetetlen ellent érezve, a szellemi csüggedés eszmeszegénysége súlyosul lelkemre. Szeretném szárnyaimat megrázni, mint repülése előtt a madár. Nem hul le róla semmi, legfeljebb a köny, mely végre is nem emberi fegyver.

Felzakatolt remények egész tömegét kell most temetnem; egy emberélet becsvágyó munkájának nyitott sirját látom én o hirben és mert ismerem szeretett hazám minden tájékán a tanitó nyomorult helyzetét és mert tudom, hogy e nyomorult helyzetben is mily dicső küzdelmet és pedig meszszemenő sikerével a teljes győzelemnek vivják a kulturának: fogódik el lelkem. Nem tudok szólani szeretett kartársak; a közhelyek baualitását engedjék el nekem.

Reményeket temetünk.
Néma bánatunk méltóságosabb és fölemelőbb.

Dédelgetett kincsünk volt a remény az életküzdelmek ádáz napjaiban; most elveszett! Mi következik? A kishitüség egykedvüségével nézzük tanácstalanul!?

Nekünk e helyzetben csak szomorkodnunk lehet.

De elkeseredni is méltán, mert immár 25 éves aspirációink sirját látjuk felhantolni.

Az a generáció, mely az átmenet két deceniumát megélte, az emberi szervezet alkotása szerént a csöndes megadás osztályosa is lehet e nehéz percekben.

De ez ifjabb nemzedék előtt áll a jövő! Neki kell kiküzdenie most már a csatát. Nehéz csata lesz, de a fiatalság becsvágyát csak az igazi „nehéz“ csaták tüzelhetik. Ovékké a jövő és a dicsőség reménye. Szent törekvésük kell hogy legyen, miszerint a kultura igaz elismertetése azon napon következik be, midőn a nyomorban sinylődő tanitót kivezetik az — igéret földére.

De mikor is lesz az?

Nekünk öregeknek porladozó csontjait akkorra szellő veszi vállaira bizonyosan . . . *Gáti Győző.*

Helyi és vidéki hirek.

— **Az uj primás.** V a s z a r y Kolos pannonhalmi főapát ő felsége által esztergami érsekké és Magyarország herczeg-primásává neveztetvén ki, városunkból egyesek és testületek azonnal táviratilag szerencsekivánataikat fejezték ki ő főméltóságának. Városunk polgármestere mindjárt mult hétfőn a következő üdvözlő táviratot menesztette Pannonhalmára: „Főméltóságu és főtisztelendő Vaszary Kolos Ferencz herczegprimás urnak Pannonhalmán. Kőszeg szab. kir. város közönsége hódoló tisztelettel küldi legőszintébb szerencsekivánatait. Tipka Ferencz, polgármester.“ Erre a következő válasz érkezett: „Tekintetes Tipka Ferencz polgármester urnak Kőszeg. Kőszeg város közönségének tekintetességed által tolmácsolt nagybecsü szerencsekivánataiért fogadja melegen érzett hálás köszönetemet. Vaszary Kolos.“

— **Svábfalui bucsu.** Kőszegnek a mult század elején keletkezett külvárosában (?) tudvalevőleg két bucsut tartanak, Flórián és Lénárd tiszteletére. Sz. Lénárd bucsuját mult pénteken ülték meg svábfalui polgártársaink a szokott módon. Nagyságos és főtisztelendő M a j o r János prépost-plébános és kerűleti esperes tartotta az istenitiszteletet, melyen hitbuzgó svábfalusiaink tömegesen és igazi ájtatossággal vettek részt. Délben a svábfalui telep (nevezzük most már igazi nevén) tanitójánál böjti ebéd volt.

— **Imre napja** bucsuja a kőszegi plébánia-templomnak. Ha hétköznapra esik, mindig a rákövetkező vasárnapon tartják a kőszegiek, de csak egész csendben, mert a templom falain kivül legfölebb csak a mézes-bábos sátra figyelmeztet a bucsura. A svábfaluiak már jobban ünnepelnek.

— **Megyegyülés.** Vasvármegye negyedéves közgyülését f. hó 3-án és 4-én tartotta meg a bizottsági tagok nagy érdeklődése mellett, a mit ezuttal a szokásos indoktól eltérőleg nem a napirendre kitüzött választások okoztak. A 200 tárgy közt nem csak Kőszeget érdeklő fontos kérdések voltak felvéve, hanem egyebek is. A nagyfontosságu tárgyak elseje volt a szombathelyi kir. kath. főgymnasium felépitésének költségeihez megszavazott 25,000 frtnyi összegnek fedezésére szükséges pótadó. Ennek kivetését a törvény szerent $^2/_3$-ad többséggel lehetvén csak végrehajtani, a szavazás esélyeitől annyival inkább lehetett tartani, miután a megyék bizottsági tagjai közzé számos önző elem kerülhet be, a kinek gyenge értelmisége néha még felekezetes türelmetlenséggel párosulva, az áldozatkészségnek nyilvánulásait leginkább akkor tünteti ki, ha saját érdekeinek dédelgetésére kerül a sor. Azonban fényesen igazolva lest itt is Vasvármegye közönségének nemes gondolkozása, mert a leadott 168 szavazatból csak 44 találkozott, a ki Ernuszt Kelemen nagyszabásu ékesszólásával kifejtett igazságok elől elzárkózott. — Másként nem is lehetett — de constatálni akarjuk, hogy a megye közgyülésén részt vett számos kőszegi bizottsági tagok kivétel nélkül megszavazták a pótadót mindannak daczára, hogy a szombathelyi főgymnasium létesitése nem növeli a reményt, a Kőszegen szorgalmazott főgymnasium megvalósulásához. Városunkra nézve a különös fontossággal biró napirend tárgyait, mint az önkormányzati szabályrendelet módositása, a pénzkezelési szabályrendelet, ugy Czeke József és társai fellebbezését a pénztárnok választási ügyben, mind egyhangulag döntötte el a közgyülés az állandó választmány javaslatai szerént; vagyis a két elsőt elfogadta, utóbbit pedig elutasitotta. Hasonlóképp el lett fogadva a város 1892. évre készitett költségelőirányzata 38% pótadóval.

— **Hangverseny.** A *Konkordia* elnöke, H a m m e r Gyula, magán uton érintkezésbe tette magát a Kőszeghy testvérekkel, kőszegi származásu néhai Kőszeghy (Purt) Károly operaénekes fiaival, ha nem volnának-e hajlandók édes atyjuk szülővárosában a *Konkordia* dalegyesület javára föllépni. Kőszeghy Géza erre késznek nyilatkozott és testvérjével, Árpáddal, 3 szám eljátszását helyezte kilátásba. 1. Chovan Kálmán „Magyar tánczok“ négy kézre zongorán, előadják Kőszeghy Géza és Árpád. 2. „Szakusztala“ nyitány Goldmarcktól négy kézre előadják Kőszeghy Géza és Árpád. 3. Részletek „Cythere, az előszoba“ czimű balletből, előadja a szerző, Kőszeghy

---

Remek tölgyek árnyában fekszenek az u. n. *stajer-házak* (425 m.) A csendes vadászlak és két vadőr kunyhója soha nincs vendég nélkül. Kőszegiek és idegenek, nők és férfiak, öregek és ifjak tarka vegyületekben ülik körül a majoros durva asztalát és jóizüen fogyasztják az egyszerü náziasszony szerény főztét.

Alig egy félórányira a *Hermann-kut* kristályvize csörgedezik. Nevét Hermann Mihálytól, gróf Bethlen Gábor kőszegi várnagyától nyerte, akit e forrás mellett végeztek ki 1621-ben.

Kőszeg közvetlen környékének legmegragadóbb, legvadregényesebb helye a *Hétkut.*

Páratlan a maga neméhen. Egyszerü és kedves, bűbájos és fönséges hely ez.

Kigyózó hegyi ut fut le idáig az O-ház ormáról. Ezig nyuló jegenyék, tölgyek és bükkfák fogják fel a napsugárt. Süppedő, évtizedes lehullott falevelek vonnak szőnyeget az egész völgyre.

A szerelmesek és a természetimádók szentélye.

Ábránd és költészet minden zuga.

A három oldalról felmeredő hegyfalak, a negyedik oldal nyitott lejtője, a magastörzsü fák, a sziklás háttér, a het forrásból eredő csermély zuhatagja oly kedves benyomást gyakorolnak a szemlélőre, hogy még az Alpok hócsucsai, vagy a csorbai tó sem tudja kitörölni az emlékezetből.

A hét forrás a honfoglaló hét vezérről van elnevezve. Vize friss, üditő, valódi nektár a fáradt kiránduiónak.

Ma már Ausztriából is át-átrándulnak ide a turisták.

Mióta Szombathely oly hatalmas arányokban emelkedik, ide koncentrálódik a vármegye anyagi és erkölcsi ereje, a szegeny Kőszeg pedig a hanyatlás utján van. Azaz, hogy csak *volt* mindaddig, mig rá nem jött, hogy milyen kincsbánya ez a paradicsom vidék.

Mióta derek turistái a tevékenység terére léptek, ujra mozogni kezd ereiben az ősi vér, mert ugy szellemi, mint anyagi életében nem az utolsó faktor az az idegenforgalom, melyet a turista-egylet vezetőinek ügybuzgalma és jóakaratu faradozása teremtett.

Alpári Lajos.

Dicsőség temploma.

Irta: **Zarándy A. Gáspár.**

Minden ut Rómába, akarom mondani a szabadságharcz emlékeinek kiállitásába vezet. A vigadó körül az összes utczák néppel tele, mely négy kapun át tódul az épületbe, ellepi annak minden folyosóját, megrakja rogyásig a nagy lepcsőt és elözönli a kiállitás termeit. A társadalom minden osztálya képviselve van a látogatók tömegében, a főváros lakói és a vidékiek egyenlő áhitattal keresik fel a hazaszeretet csarnokává vált vigadót. A polgár és katona egyaránt megtalálja ott érdeklődésének tárgyát. S a kiállitás kitünő rendezése, az eszme életrevalóságára vall azon körülmény, hogy ma a főrendiházat, holnap egy ezred tisztikarát, most Erdély társadalmának kitünőségeit, majd Pozsonymegye előkelőit, egyszer a miskolczi vonal, mászor a kanizsai irány utasait ismeri fel a figyelmes szemlélő a termekben hullámzó közönség közt szétszórva. Mintha Budapest összes ismert alakjai állandóan a vigadóban tanyáznának! Mintha a vidékieknek nem is lenne sürgősb teendője, mint kiszállva Budapesten egyenest a kiállitásba sietni!

Nem hisszük, hogy a kiállitás óriási sikere a belépti dij csekélységének eredménye, bárha be kell vallanunk, hogy tudtunkkal az első ily nemü vállalat, a melynek ajtai 40 krért nyilnak meg a közönség előtt.

Fővárosit és vidékit egyaránt a kötelesség visz a kiállitásba, mert minden magyarnak a ki Budapesten tartozkodik, ha a fővárost meglátogatja, legszentebb kötelessége elzarándokolni azon termekbe, melyeket a nemzet nagyjainak emléktárgyai a hon szeretet, a dicsőség felséges templomává avattak.

Belépünk a templomba, és áhitat tölti el szivünket. Eltünik a jelen sivársága, a mai élet mostohaságának kietlenségének és küzdelmeinek képe lassanként elhalaványodik, majd egeszen elenyészik emlékezetünkben. Minden egyes gondolatunk imává alakul át, keblünk oltárán a honszeretet izzó parázsa lángra lobban és viszhangra kel szivünkben a költőnek azon kritikája, mely fölött báró J e s z e n á k János arczképe áll örök ékességül s melyben Jeszenákkal együtt annyi dicső, annyi nagy, annyi igaz hazafi méltó részes:

Szerette hazáját szivvel, szóval, tettel,
Védte szabadságát hiven, becsülettel;
Áldozott, szenvedett, jutalmát nem kérte
S nem küzdhetve többé, vérpadon halt érte.

Mindjárt a bemenetnél Kernnek egykoru ónrajzai ragadják meg figyelmünket, melyek az 1848/49. évi magyar képviselőház tagjait ábrázolják. — E rajzokról készültek a szereplő egyének kőnyomatu arczképei s azért mint eredetiek kiváló becscsel birnak. Mellettük a szabadságharcz kormányférfiainak olajfestésü arczképei, továbbá szines kőnyomatokban vagy fekete nyomásban az akkor harczolt seregek ruházatát feltüntető csoportképek, végül pedig egy sereg nagyérdekü nyomtatvány.

A középteremben a vörössapkások szolnoki rohamának képe ragadja meg figyelmünket. Nyolczszáz lépésről indultak a vitéz fiuk a világtörténelemben csaknem egyedül álló rohamra. Nyolczszáz lépésről támadták meg a kartácsra töltött osztrák ágyukat, felük a legdicsőbb halált nyerte jutalmul, de az ágyukat elfoglalták. A csata után Damjanich azt mondta nekik: megérdemelnék, hogy mindnyájokat tisztté tegye, de hol lenne akkor az ő 9-ik zászlóalja! A terem tele van csataképekkel, a magyar dicsőség megszámlálhatlan bizonyitékával, melyeknek értékét emelik az osztrák eredetü

Géza. A hangverseny valószinűleg e hó 21-én, egy szombati napon lesz megtartva. Közreműködésre még más erőket is fel akarnak kérni.

— **Szini jelentés.** Hubay Gusztáv és Németh János szinigazgatók előleges szini jelentésben tudatják a közönséggel, hogy jól szervezett drama-, vigjáték-, népszinmű- és operette-társulatukkal f. é. november hó 24-én Kőszegre jönnek és megkezdik az előadásokat. Váradi József régi ismerősünk a napokban már itt járt és 12 előadásra vagy 30 bérletet jegyeztetett. Bérlet 12 előadásra: Körszék 8 frt., Zártszék 6 frt. Szinre kerülnek: „Huszár szerelem“, „Nagymama“, „Szerelem harcza“, „Elektra“, „Rendjel“, „Magdolna“, „Becsület“; Operettek: „Rip van Winkle“, „Udvöske“, „Kisasszony feleségem“, „Szép Heléna“, „Suhancz,“ „Uff király“, „Ne bántsd a virág“, „Pepita“; Bohózatok: „Huszár káplár Bécsben“, „Eifel torony kisasszony“, „Feneleányok“, „Ne hadd magad Schlesinger“. A társulat a következő tagokból áll: Nők: Váradyné Németh Jolán, drámai hősnő és társalgási szende. Erdélyi Margit, operette coulatour és népszinmű énekesnő. Erdélyi Cornélia, szende és operette-énekesnő. Szegedy Emilia fiatal anya és társalgási szinésznő. Erdélyi Ottilia, operette comica és anyaszinésznő. Németh Jánosné társalgási, Földváry Irén, K. Némety Mariska, Kompolthyné, Nagy Lina kar és segéd szinésznők. Férfiak: Hubay Gusztáv, kedélyes apa, komikus, igazgató. Németh János operette tenor, igazgató. Váradi József, operette bariton és népszinműénekes, (rendező). Kovács Béla, drámai apa. Török Dezső, szerelmes. Tomanoczy Kálmán, naturburs. Kompolthy Kálmán, Tollagi Emil, Igmándy Ferencz, Rovó István, kar- és segéd- szinészek. Kemény Bernát, karmester. Bajkay József, sugó. Szertárnok Utasiné Janka két segéddel.

— **Zene.** A kőszegi zenekar ma este a Strucz szállóban játszani fog.

— **Időjárás október hóban.** A hőmérsékletnek átlaga reggel 7 órakor 9.5°, délután 2 órakor 16.0°, este 9 órakor 11.2° és igy a napi átlag 12.2° volt. Összehasonlitva azon hőmérséklettel, mely október hóban normálisnak felvehető, kitünik, hogy az idén reggel 2.2°, délben 2.6°, este szintén 2.6° és igy átlag 2.5°-kal melegebb volt. Legmelegebb volt 21-én, mikor a hőmérő 21°-ot mutatott, leghidegebb volt 31-én, midőn a higany a hőmérőben — 4°-ra szállott. A barométer átlagosan 737 mm-en állott; legmagasabban állott 31 én, legalacsonyabban 21-én. Csapadék volt 9 napon és pedig: 8 napon eső, egy napon hó esett. Vihar kétszer volt és pedig: 21-én és 31-én. Egészen tiszta nap 1, borult pedig 3 volt.

— **A sirok között.** Ott voltunk, mint minden évben az idén is halottak estéjén a temetőben. Ott jártunk a moh- és virágfödte sirok között a gyászlángok fényében fájó emlékekkel sziveinkben. Ki szüleit, testvérjeit; ki gyermekét, rokonát vagy jó barátját, ismerőset gyászolta e napon és ezt a gyászt külsőleg is sötétebbre festé idén a havas lepel, mely a begyeken fehérlett és a zörejt okozó egyre hulló falevél. Ez a télies idő volt az, mely a sirpompát sem engedte egész teljében kifejlődni és hozzájárult a gyászünnep emelésére. A temetői templomban este 6 órakor gyászimára gyült össze a nép és halottak napján reggeli 9 órakor istentiszteletre. A holtak emlékére városi templomainkban is volt istentisztelet.

— **Uj névtár.** A pannonhalmi szent Benedekrend névtára az 1891/2. iskolai évre most jelent meg. Vaszary Kolos főapát neve még a szokott helyen olvasható, de ott, a névtárban fog tündökni, habár más helyen, ezentul is. As főmonostorban perjel Halbik Czíprian, főapáthelyettes és főügyhallgató Borbély Kornél, alperjel dr. Vargha Samu. A főapátsági javak kezelői Jeney Ernő, Ollinger Alkuin, Lóskay Jeromos, Bierbauer Lipót és Tamaskó Illés. Házfőnökök: Esztergamban Villányi Szaniszló, Győrött Francsics Norbert, Sopronban Lóskay Fidél, Kőszegen Kroller Miksa, Pápán Ocsovszky Kázmér és Rev-Komáromban Fekete Tivadar. A jeles szerzetes rendnek összesen 205 tagja van és pedig 1 főapát, 2 apát, 149 áldozópap, 7 ünnepi es fogadalmas szerpap, 19 egyszerü fogadalmas növendék, 16 növendék minden fogadalom nélkül és 11 novicius. A rend tagjai közül a tanitás terén müködik 85 (közöttük 5 teologia, 3 filozófia doktora és 67 okleveles gimnaziumi professzor), lelkipásztorkodással foglalkozik 28, gazdasági téren működik 8, egyéb tisztségben 46. A rend vezetése alatt van 1 főiskola (benne 47 tanuló), 3 főgimnázium (benne 1071 tanuló), 3 kisgimnázium (benne 504tanuló) és 25 plébánia. A főapátság és a bakonybéli, tihanyi, zalavári és dömötki apátság alatt összesen 41,945 lélek van. A rend legidősebbje a győri székházban nyugalomban élő érdemes Jedlik Ányos, a kitünő természettudós, ki 1800 jan. 11-én született, 1817-ben öltözött be és 1825-ben lett áldozópappá.

— **A szárnyasok ellensége.** A Krancz-féle malom arról nevezetes, hogy az udvarán levő szárnyasokra állandóan vadász egy éjjeli látogató. A hét egyik éjszakáján iszonyu kegyetlenséggel ölt meg 22 darab tyukot, lefejezvén azokat egytől-egyik. A molnár büntető keze másnap egy görényt fogott csapdáján és azt tartja a véres tett elkövetőjéül. Persze halállal lakolt sulyos büneért.

— **Zsebtolvaj.** Az e hó 6 án a szombathelyi börtönből kikerült Harhalmi Márton győrmegyei koronczoi születésü csavargó utaztában első stácziójául Kőszeget szemelte ki. Idejött és a tegnapi hetivásáron mindjárt munkához fogott, kotonászván Bauer Teréz szoknyazsebében. Rajtacsipték, még mielőtt a pénztárczát kiemelhette volna és odakisérték vissza, a honnan csak az imént szabadult ki — a börtönbe.

— **Halálozás.** Egy régi polgára a városnak, özv. Bertók Mihály e hó 3-án 78 éves korában jobb létre költözött és teteimet nagy részvét mellett kisérték a helybeli temetőbe. A kiadott gyászlap eképpen kangzik: Alulirottak szomoru szivvel jelentik felejthetetlen szeretett atyjuk, apósuk, illetve nagyatyjuk özv. Bertók Mihály urnak, t. é i november hó 3-án 78. éveben végelgyengülésben történt gyászos elhunytát. A megboldogult tetemei f. évi november hó 5-én d. u. 4 órakor fognak ev. szertartás szerint a kőszegi sirkertben örök nyugalomra tétetni. Kőszeg, 1891. november hó 4-én Örök béke lengjen hamvain! Gyermekei, illetve vejei és menyei: Bertók Julia és férje Czike Ferencz. Bertók Samu és neje szül. Sztarcsevics Ilona. Bertók Károly és neje szül. Stelczer Mina. Bertok Mihály és neje szül. Schwarz Paula. Bertók Izabella és férje Hrubesch Jakab valamint összes unokái.

— **Uj orvos.** Dr. Windholz Zsigmond, eddig orvos a fővárosban, folyó hó 1-től fogva Rohonczon folytatja orvosi gyakorlatát.

— **Cseveges a hétről.** beállit a napokban egy ismeretlen nagyság ifj. Feigl nyomdájába azon kijelentés mellett, hogy ő egy garmada czikket hozott az ujságban való közlés végett. A szedő nagy szellel átveszi a miniszter-papirra tett nagyszerű gondolatokat és maga is gondolkozóba esik. „Itt már ő is csinálhat kritikát“ dudolja magában és azt mondja az első czikkre, mely a hétfői munkaszüntet sürgeti: „Uram, még a vasárnapi sem teljes, várjon evvel legalább tiz esztendőt.“ A czikkiró beleegyezik. A második már helyiérdekü leven, a nyomdaművész jobban hegyezi füleit. „Kőszegi betegségek“ a czikk czime. „No uram, ezt sem terjeszthetem felsőbbségem elé, mert ugy tudom, hogy nálunk igen egészségesek az emberek és az orvosok jobbadán csak Rohonczon telepednek le, küldje ezeket az aranytanácsokat oda, a hol ugyis hidegviz kurára van szükség.“ A czikkiró amen-t mond a jó tanácsokra és kiváncsian lesi a véleményt a harmadik és szerinte legfölségesebb mondókára. „Egy uj lap“ vau odabigygyesztve a czikk homlokára. „No ez már teszi“ — susogja — „arra még szükségünk van, mert annyi az anyagunk, hogy akár 10 lap is megél ebben az irodalmi városban, ezi pártolólag terjesztem a szerkesztő ur elé, ez már méltó a közlésre és figyelmet is fog kelteni.“ A bő tudományu czikkiró erre föllélegzett és otthagyva korszerű ideáját, távozott. Ugy került azután a papiros meg egész melegében kezünkbe és elolvasván az arra pingáltakat, hideg borzongás futott végig minden tagunkon, a mi ilyen bolondos légáramlatnál nem is csoda. A czikket közölni fogjuk.

— **Halálos eset.** Rohonczon valami Hofer J. 60 éves kőmives keményépitessel volt elfoglalva. A szerencsétlen ember mult csütörtökön a háztetőről legurult a földre és derékcsontját annyira megsértette, hogy pár óra mult kiadta lelkét.

— **Szomoru dolog.** A felterjesztett kimutatásokból a belügyminiszter tudomást vett arról hogy Vasvármegye területén a f. év I. felében 780 hét éven alóli gyermek halt el orvosi kezelés nélkül, s utasitotta a törvényhatóságot, hogy a törvény legnagyobb szigorát alkalmazza a mulasztókkal szemben. Most az alispáni hivatal felhivta az összes szolgabirákat, hogy tegyenek jelentést arról, vajon a mulasztó szülők hanyagságukért a törvény értelmében bünhődtek-e?

— **Meghaltak** október hóban. Polgár István, 60 é., r. k., gümőkór. — Pfistermeister Antal, 74 é., r. k., aggkór. — Vass Ilona, 3 é., reform. gümőkór. — Kovács Károly, 65 é., ág. ev., elvérzés. — Rigler Teréz, 72 é., ág. ev., aggkor. — Krancz Josefa, 67 é., r. k., véres agyguta. — Pollák Albert, 72 é., izr. tüdőlob. — Kohn Ignácz 76 é., izr. tüdőlob. — Varga József, 7 hetes, ág. ev., tángógörcs. — Schatzl Johanna, 11 napos, r. k., rángógörcs Svábfalu. — Paszner Erzsébet, 79 é. r. k. tüdőlob.

— **A Kézi Lexikon második füzete.** Az Athenaeum Kézi Lexikona, az összes ismeretek enciklopediája különös tekintettel Magyarországra. Szakférfiak közreműködésével szerkeszti Dr. Acsády Ignácz. Második füzet. Budapest 1891. Immár a hézagpótló vállalat második füzete is megjelent s külső kiállitásával, mellékletei nagy számával és belső tartalmával egyaránt igazolja a hozzá füzött várakozásokat. Ez a füzet maga négy igen szép külön mellékletet tartalmaz. Az egyik szines mülap a 12 különböző bakteriumfajt teszi szemlélhetővé. Ezt követi Afrika nagy s a legujabb adatok felhasználásával készült térképe; egy további kettős mülap az ujkori iparművészetről hoz 24 mintarajzot; végül a negyedik melléklet az Árpádok és a magyar Anjouk családfaját adja. A második füzet szövege az Allam-Arany közti anyagot dolgozza föl s csaknem kétezer kisebb-nagyobb czikket tartalmaz az emberi tudomány és ismeret összes köreiből különös tekintettel a magyar közönség igényeire. Első sorban a hazai viszonyok vannak minden czikkben, a hol reá alkalom kinálkozott, figyelembe véve s ez a füzet is a magyar irodalom, tudomány, szellemi élet és polgárosodás legkülönbözőbb anyagának roppant tömegét viszi be az olvasó közönség legszélesebb rétegeibe. Minden terjengés és felesleges kitérés nélkül szabatosan, népszerüen s mégis a tudomány modern szinvonalán állva adnak az egyes czikkek tájékozást a felöielt kérdésekről, melyek fontosságukhoz mért terjedelemben irvák s a hol lehet, irodalmi utalásokkal is el vannak látva. A füzet nagyobb magyar tárgyu czikkei közt kiválóan érdekesek a három András magyar királyról, az Andrássyakról, az Anjou- és Árpádházról, az Apaffyakról szóló czikkek. Amerika, Anglia, némely természettudományi, orvosi, technikai, jogi, életrajzi czikkek tárgyuknak megfelelően szintén bővebben taglalvák s mindenütt emlitvék benne a hazai vonatkozások is. Igen részletes az állattan történelme Magyarországon; bő az állatgyógyászatra, állattenyésztésre s az állatügyre vonatkozó nagy számu czikk; az ásványország termékeinél pedig pontosan megjelölvék a magyar lelhelyek, gyárak stb. Igy az uj füzet is valóban magyar szellemben készült s e szellemben igyekszik az ismeretek minden ágát, a tudomány összes vivmányait a hazai közönség körében terjeszteni. Épen ez a jellemvonás különbözteti meg a legelőnyösebben az összes eddigi hasonló munkáktól az uj vállalatot, mely a magyaros müveltség terjesztésének érdekeit tervszerüen és tudatosan törekszik szolgálni. Ismételve ajánljuk a közönség pártfogásába, mert benne olyan munkát kap, melyből a tudomány és ismeret minden ágában czélszerü utbaigazitást merithet. E mellett nemcsak az egyes czikkek élénk irálya kölcsönöz a Kézi Lexikonnak sajátos becset, hanem egészen önálló rendszerével szerencsésen ki tudja kerülni más Lexikonok száraz nehézkességét. Költőinktől vett idézetek, közmondások, népies szólásmódok élénkitik a munkát s kölcsönöznek az egésznek kiváló érdeket. A vállalat 40 két heti, három ives füzetben jelenik meg s egy füzet ára 30 kr. A legczélszerübb 3 frtjával 10 füzetre bármely hazai könyvkereskedésben vagy a kiadótársulatnál (Athenaeum Budapest Ferencziek-tere) előfizetni.

— **Uj zenemű.** Czime: „Rózsa csárdás.“ Zongorára szerzette Báró Kemény Ilona — az erdélyrészi arisztokráczia fenkölt szellemű kiváló tagja. — Szerző a feletto diszes kiállitásu művének összes példányait a magyar nemzeti közművelődés egyik harczosa, a Szilágyvármegyei Wesselényi Egyletnek teljesen dijtalanul, minden költség megtéritése nélkül átengedte. — 1 frt 10 kr. előleges beküldése mellett, mely esetben a mű bérmentve küldedik meg, megrendelhető a Szilágyvármegyei Wesselényi Egyletnél Zilahon. Elárusitók a példányok készpénz fizetés melletti átvétele esetén jelentékeny kedvezményben részesittetnek. E mű megszerzését már csak a jótékony czél érdekében az olvasóiuk szives figyelmébe melegen ajánljuk.

— **Borjuk takarmányozása.** Az állattenyésztésből csak akkor van haszon, ha a növendék-állatot jól tartjuk, mert szük takarmányozás mellett, későbbi bőséges táplálás daczára sem lesz az állat jó takarmányértékesitő. A borjuknál minden petyhüdt szervezetet és u. n. szalmahasat előidéző takarmányt mellőzzünk! A tenyésztésre nevelt borju 4—6 hetes korában csak jó réti szénát és zuzott zabot kapjon; 3 hónapos korában kevés apróra vágott répa, törek és jó széna mellett 0.5—1.5 klg. zab is adható a borjuknak, kevés lenmag-pogácsával keverve. A takarmánycsontliszt, valamint az iszapolt kréta adagolása mindenütt jónak bizonyult. A növendékállatokat sózni szintén nagyon czélszerü.

— **A magyar remekirók első egyöntetü jutányos összkiadása.** Régen érzett hiány a magyar könyvpiaczon, hogy remekiróink müvei egyöntetü kiállitásban és alakban nem léteznek, a mi egyébként nagyon is természetes, miután a különféle irók müvei több rendbeli kiadóknál megjelentek, mely utóbbi körülmény a teljes egyöntetüséget kizárja. A budapesti Aufrecht és Goldschmied könyvkereskedő czég — a kérdéses kiadók beleegyezése és közreműködése mellett — most hozza először forgalomba a magyar klassikusok egész sorozatát teljesen egyöntetü alakban és kötésben. Ezen kiadásnak előnye a kifogástalan nyomdai kiállitás és a szép fehér papiroson kivül főleg annak feltünő olcsósága. Egyelőre az első sorozat 35 kötetben jelent meg és a tetszetős kötetek az igen csinos vászonkötésben bátran mérkőzhetnek meg a nagy német könyvkiadók klassikus kiadásaival, mint a Cotta-, Reclam-, Speemann-éival, melyekkel egyébként olcsóság tekintetében is versenyezhetnek. A gyüjtemény tartalma: Arany János eredeti müvei (a forditások nélkül) 7 kötetben, — Br. Eötvös József szépirodalmi művei (a politikai iratok nélkül) 13 kötetben, — Petőfi Sándor költeményei 2 kötetben, — Tompa Mihály költeményei 2 kötetben, — Tóth Kálmán költeményei 4 kötetben, — Kölcsey Ferencz összes művei 7 kötetben. Az egyes kötetek 20—30 ivnyi terjedelemmel birnak. További kötetek megjelenése közeli kilátásba van véve. Az első sorozat ára 70 frt, melynek törlesztésére a vállalkozó Aufrecht és Goldschmied czég a könyvkedvelőknek igen előnyös

---

képek silány tárgyaikkal. Miután ütközetet vajmi keveset nyertek gyámoltalan ellenségeink kénytelenek voltak egyes jeleneteket megörökiteni, amelyek legelőbb lehetők voltak: itt Schlick gróf hever a tábori tüznél, ott egy szétrobbint kartács fölött ágaskodik a félszemü vezér lova, itt egy század dragonyos támad meg és elvesz néhány ágyut csekély számu fedezetéből, a vágtatva menekülő postakocsit kisérő két osztrák lövöldöz az üldözö huszárokra. Az osztrák képek általában felvonulásokat, füst által elfödött ellenség elleni rohamokat, tábori jeleneteket ábrázolnak, de egy sines köztük, a mely a szolnoki vagy piski naphoz hasonló hőstettet vagy egy branyiszkói csatát örökitene meg.

A terem közepén az oszlopok körül felaggatva számtalan zászló, kard, kasza, puska hirdeti néma tanusággal a falakat elboritó csatakepek tárgyainak valóságát.

Különösen ez a terem teszi egy templom benyomását az emberre. A szüz anya lábai alatt a kigyóval, Szent György a sárkány fölött, Isten fia az ördöggel egy képen: ez a gondolat gyökerezik meg agyunkban, ha a magyar dicsőség fényes alakjainak közelében Haynau, Jellachich, Windisgrätz, Schlick, Paskievics, Rüdiger és Puchner sötét és kaján vonásait pillantjuk meg. Borzadva forditjuk el róluk tekintetünket: örök átok és gyalázat sivár emlékünknek elényészhetlen büntetése.

E teremben van néhány könyomat, igy a zalathnai vérfürdő képe, melyek oly irtózatosak és annyira megbélyegzik Magyarország 1849-iki ellenségeit, hogy az osztrák kormány szükségesnek tartotta össze vásárlásukat és megsemmisitésüket, minek folytán igen ritkákká lettek. Ugyanitt láthatók üveg alatt eredetiben a szabadságharcz utolsó kéziratú okmányai: Görgei és Kossuth utolsó levél váltása, Csányi, Bern levelei Kossuthhoz.

Valóban ez a kiállitás minden tanulni vágyóra, minden hazafira nézve megbecsülhetlen kincsét képezi az emlékeknek.

feltételeket nyujt. Remélhető, hogy közönségünk e hazafias vállalatot kellőleg méltányolni és felkarolni fogja a kötetek tartalma minden mivelt emberre nézve teszik kivánatossá azok megszerzését, a mit a kedvező fizetési feltételek lehetővé tesznek.

Közgazdaság.

Zilahy Ágnes szakácskönyve.

Közli: Becsky László.

„Valódi Magyar Szakácskönyv" czimmel Zilahy Ágnes, a 60-as évek hirneves kritikusának, Zilahy Károlynak a nővere szakmunkát adott ki, a mely ma hagyta el a sajtót. E könyv megjelenése a magyar gasztronomiai irodalom terén már csak azért is esemény számba megy, mert olyan világos és jó magyaros stilusban van irva, hogy ahhoz hasonlót szakácskönyvben nem találunk. Minden receptje olyan, mintha valami ujdondász rakta volna papirosra; utasitásait megértheti meg az is, aki soha életében főzőkanalat nem fogott a kezebe.

Frecskay János irótársunk pár év előtt a „Nyelvőr" hasábjain hivta fel a magyarság terjesztőinek a figyelmét arra a mindenesetre figyelemre méltó körülményre, hogy a magyar konyhanyelv nagyon el van hanyagolva s lépten-nyomon találkozunk az olyan kifejezésekkel, mint „lerni", „sporrherd" stb.

Zilahy Ágnes könyvében ez irányban is megtette a lehető intézkedéseket; a „lerni"-it — sütőnek, a sporherdet tűzhelynek nevezve.

Zilahy Ágnes asszony daczára nagy gazdasszonyi tapasztalatainak és nem kevésbé figyelemre méltó ironói tehetségének, nem volt képes minden konyha müszót kiirtani, mert attól kellett tartania, hogy nem értik meg a magyarázatait: pedig ez volt a főczélja. Igy is mindenütt ott van zárjelben az általánosan divó kifejezés.

A Zilahy Ágnes szakácskönyve koránt sem tartalmaz berczegi konyhák asztalára szánt étkeket, a mint az valamennyi, mai napság forgalomban lévő forditott és összeollózott szakácskönyvekben divatos, sőt inkább egy magyar középosztálybeli háztartás tükrét igyekezett szerzőnő e őállitani s az sikerült is neki.

Zilahy Ágnes 25 év óta mint önálló gazdasszony Magyarországnak igen sok részében huzamosb ideig lakott. A Szilágyság kies, de a világforgalomtól nagyon is félreeső városkájában, Zilahon kezdte a tapasztalatok gyüjtögetését, azután Nagyváradon, Debreczenben, Kassán, Fejértemplomban, Veszprémben, Kolozsvárott és Szegeden; nem is eulitve Miskolczot és Egert, még számos más városban is folytatta a gazdasszonyi tanulmányokat. Mint gazdasszonyi szakirónő néhány éveiőtt tünt fel, megnyerve a „Magyar Háziasszony" pályázatát. Het esztendeje lakik Budapesten s azóta folyvást főzési tudományából, mint a „Magyar Nők Lapja"-nál a gazdasszonyi rovat vezetője s mint kosztadóne (!) keresi kenyerét. Középosztálybeli szakácskönyv megirásához a felsoroltaknál aligha lehet jobb iskolát képzelni.

A Valódi Magyar Szakácskönyvben néhány igen érdekes, ma már divatból, mint a szerzőnő megjegyzi kiment étel leirását is találjuk. A többek közt például ott van a levelen-sült, amelyről minden nagyobb régi lakoma leirásánál tétetik emlites. A levelensültről érdemesnek tartjuk lenyomatni a receptet; ezeket közli róla Zilahy Ágnes:

A levelen sült. (A legrégibb magyar tészta.) Most a mikor az idő és a munka mindenkinél pénz, meg a gazdag vidéki földbirtokosok házaiban sem igen teszik, hogy a levelen-sült kedvéért két nő cselédet fel napig e tészta készitésével kizárólag foglalkoztassanak. Pedig a levelen-sült kiváló, sajátságos jó ize miatt, minden magyar uri háznál a legelső sütemény volt. A levelensültet nem is lehet másképpen, csak nagy tömegben készitení. Készitési módja különben a következő: Használjunk hozzá kissé sürü palacsinta tésztát, szedjünk le frissen a kertből, vagy száz nagy zöld-káposzta-levelet. E leveleket mossuk meg jól a portól és az apró kerti bogaraktól; tegyük ruhára, törölgessük meg szárazra, rakjuk széjjel egy nagy asztalra; minden egyes káposzta-levelet kenjünk be vajba martott tiszta libatollal azután tegyünk minden káposzta-levelre egy nagy fakanál sürü palacsinta tésztát és kenjük el rajta ugy, hogy köröskörül az egész levelet — egy ujjnyi hiján — befedje. A tésztára felül is hintsünk egy kis olvasztott vajat. Mig ezekkel készülődünk, azalatt egy nagy sütőkemenczébe jó, száraz fából tűzet kell rakni. Miután a kemenczében egy kosár fa elégett, kotorjuk az egyik oldalra a lángoló üszköket, illetve a parazsat mind és csak kevés fával tápláljuk a tüzet. A sütő kemencze másik felében pedig hosszu kenyérvető-lapátra téve, valaki folytonosan a láng felé tartva süsse meg a levelen-sülteket, a melyeknek a szélén a káposzta-level a nagy hőségtől összezsugorodik, de a tészta, ha ügyelünk reá, szép piros lesz. Igy kell a levelen-sülteket mind egymás után kisütni égő kemencze tüznél. Egy nő cseléd a lapátot tartja a tüz felé, a másik vegye el tőle a kész tésztát és késsel váltsa le a zöld levélről; az egyszer már használt leveleket többször nem lehet használni. A kész tésztákat a tálban egymás felebe kell takni, a tálat meleg helyen kell tartani, egészen addig a mig mind kisült a tészta. Tizenkét személyre valót meg lehet készitení négy óra alatt, meg lehet enni tiz percz alatt.

(Vége következik.)

Felelős szerkesztő: *Wittinger Antal.*
Kiadó-laptulajdonos: *Feigl Gyula.*

Nyilt-tér.

Selyem grenadin, fekete és szines (azonkivül minden világos szin) 95 krtól egész 9 frt 25 krig meterenkint, (18 fele kvalitásban) küld ruhaszám bérés vámmentesen a gyári depó G. Henneberg (cs. és kir. udvari szállitó) Zürich. Minták postafordultával. Levelekre Svájczba 10 kros bélyeg ragasztandó.

Vasuti menetrend.

Klm.	Állomások.		sz. vegyes vonat II.III. oszt. kocsikkal reggel	d. u.	este.
	Középeurópai idő.				
—	**Köszeg**	ind.	5^{05}	11^{55}	5^{50}
6	Lukácsháza	(m. h.)	5^{19}	12^{08}	6^{04}
12	Német-Gencs	(m. h.)	5^{36}	12^{24}	6^{21}
18	**Szombathely**	érk.	5^{51}	12^{39}	6^{36}
—	**Szombathely**	ind.	6^{45}	3^{15}	7^{05}
7	Német-Gencs	(m. h.)	7^{01}	3^{31}	7^{2}
13	Lukácsháza	(m. h.)	7^{18}	3^{48}	7^{38}
18	**Köszeg**	érk.	7^{31}	4^{01}	7^{51}

Csak kedd-, pénteken közlekedik egy negyedik vonat Kőszegről 8 ó. 10 percz- Szombathelyről 11 ó. 16 perczkor.

Piaczi-árak.

Buza	100 kilo	. .	9 frt.	60 krtól	10 frt.	20 kr-ig.
Rozs	„	. .	9 „	20 „	9 „	50 „
Árpa	„	. .	6 „	50 „	7 „	50 „
Kukoricza	„	. . . .	7 „	50 „	7 „	90 „
Zab tavali	„	. . . .	5 „	70 „	6 „	— „
Zab idei	„	. . . .	5 „	50 „	5 „	70 „

		frt.	kr.		frt.	kr
Buzaliszt I.	100 kilo	15	40	100 kilo burgonya	1	85
„ II.	„	15	10	Marhahus . 1 kilo	—	60
Rozsliszt I.	„	13	60	Marha zsir	1	10
„ II.	„	12	—	Disznóhus . „	—	52
Buzakorpa	„	5	--	„ zsir . „	—	68
Rozs „	„	5	—	Borjuhus . „	—	60
Köleskása	„	14	—	Birkahus . „	—	36
Dara	„	17	—	1 méteröl bükkfa	13	50
Árpa dara	„	8	—	„ „ dorong	10	--
Széna	„	2	52	„ tölgyfa	9	40
Szalma	„	1	90	„ „ dorong	7	60

HIRDETESEK.

Fa-eladás.

A t. közönségnek ezennel tudtára adatik, hogy az itteni **fa-raktárunkban** már mindennemű

tüzelőbükkfa

eladandó.

Köszegen egyedül **Handley Vilmos**, füszerkereskedő urnál a következő árakon kapható:

I. oszt. bükkhasábfa köbméterenként		**3.50**	**frt.**
II. „	„ „	**3.—**	„
III. „	„ „	**2.50**	„
	Dorongfa „	**2.75**	„

A szombathelyi kereskedelmi és gazdasági bank.

Értesités!

Az „uj fürdőben" 1891. november 1-től fogva hétköznapokon csak szerdán, szombaton és vasárnapon kaphatók meleg fürdők. Előleges jelenkezés mellett azonban naponkint is,

Lederer Samu

bérlő.

Rendkivül fontos találmány gyengeség ellen!

Férfiaknak!

A cs. és kir. szab. **Potentator**-ral gyógyulhatnak férfiak rögtön, tartósan és utóbajok nélkül, még olyan esetekben is, hol semmi sem használt; még több év gyengült vagy elvesztett erő is helyreállittatik (különleg észrevehetetlen, garantirozott ártalmatlan, izgatom nélküli, kellemes gyógymód). Hires tanárok elismerő nyilatkozatai, legmelegebb orvosi ajánlások és az alaposan kigyógyultak ezernyi hálairatai érdek nélkül tanácsolják a cs. és kir. szab. **Potentator** alkalmazását. Maradandó eredmény. A küldés és csomagolás diskrécióval. Tartalom és származás felismerhetetlen. **Dr. Altmann Károly**, Wien, VII. Mariahilfstrasse 70. sz. Felvilágositó röpiratok kivánatra ingyen és bérmetve küldetnek.

Bor-kivonat,

kitünő szer ártalmatlan bor előállításához — a valódi bortól meg nem különböztethető — ajánlom a fennti kipróbált külörlegességet.

2 kgr. ára (100 liter bort ád) 5 frt 50 kr. Recept mellékelve — ingyen. Jó eredményért vagy a gyártmány ártalmatlanságáért felelőség.

Szesz-megtakaritást

az égett boroknál az én felülmulhatatlan erős essenciám által elérhető; ez az italoknak egy kellemes csipős izt kölcsönöz, és csakis nálam kapható.
Egy klgr. ára 3 frt 50 kr. (600—1000 litert ád) használati utasitás mellékelve

A fennti különlegességeken kivül ajánlok különféle **„essenciát" rum, cognac, finom liquer** stb. gyárak számára, felülmulhatatlan minőségben. Receptek ingyen mellékelve. **Árjegyzék bérmentve.**

Pollák Károly Fülöp,
essenc-különlegességek gyára, Prága.
Solid képviselők kerestetnek.

Gyors és biztos segitség gyomorbajok s azok következményei ellen.

Az egészség fentartására, az életnedvek s ennek folytán a vérnek tisztitására és tiszta általpotban való fentartására és a jó emésztés elősegitésére a legjobb s leghatbatósabb szer s már is mindenütt ismeretes és kedvelt

életbalzsam Dr. ROSA-tól.

Ezen életbalzsam a legjobb s leggyógyhatásosb gyógyfüvekből a leggondosabban van készitve s különösen minden emésztési bajok, gyomorgörcs, étvágyhiány, savanyus fölbüfögés, vértolulás, aranyeres bajok stb. stb. ellen teljesen hathatósnak bizonyul. Ily kitünő hatásai következtében ezen életbalzsam egy bebizonyult, megbizható háziszerevé lett a népnek. **Ára egy nagy üveggel 1 frt. kis üveggel 50 kr. Elismerő iratok ezrei bárkinek betekintés végett rendelkezésre állnak.**

Óvás! Hamisitások elkerülése végett, mindenkit figyelmeztetek, hogy az egyedül általam az eredeti utasitás szerint készitett „Dr. ROSA-féle életbalzsam" minden üvecskéje kék burokba van csomagolva, melynek hosszoldalain „Dr. ROSA életbalzsama a „fekete sashoz" czimzett gyógyszertárból. FRAGNER B. Prag 205—III." német, cseh, magyar és francia nyelven olvasható, széles felein pedig az Védjegy ide nyomott védjegy látható.

Dr. ROSA életbalzsama valódian kapható csak a készitő

FRAGNER B.

főraktárában, gyógyszertár a „fekete sashoz" Prágában 205—III., és BUDAPESTEN Török József úr gyógyszerésznél, király-utcza 12. sz. Budai Emil úr városi gyógyszertárában a Városház-téren.

Az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb gyógyszertárában van raktár ezen életbalzsamból.

Ugyanott kapható.

prágai általános házi-kenőcs

több ezer bálanyilatkozattal elismert biztos gyógyszer mindenféle gyuladások, sebek és genyedések ellen. Ezen kenőcs biztos eredménnyel használható a női emlő gyuladásánál, a tej tespedésénél s az emlő megkeményedésénél szüléskor, kelevénynél, vérdaganatoknál, genyes fakadékoknál, pokolvarnál, körömgyöknél, az ugynevezett körömféregnél, elkeményedéseknél, felpuffadásoknál, mirigydaganatoknál, zsirdaganatoknál, érzéketlen tagoknál stb. Minden gyuladást, daganatot, elkeményedést, felpuffadást a legrövidebb idő alatt eltávolit; s ahol már genyedés mutatkozik, ott a daganatot legrövidebb idő alatt fájdalom nélkül felszivja, kiéreti és kigyógyitja.

Kapható 25 és 35 krajczáros szelenczékben

Óvás! Miután a prágai általános házikenőczöt sokszor utánozzák, mindenkit figyelmeztetek, hogy ez eredeti utasitás szerint csak nálam lesz készitve, s csak akkor valódi, ha a sárga érczszelencze, melyben töltetik, vörös használati utasitásokba (melyek 9 nyelven nyomvák) és kék kartonba, melyen az ide nyomott védjegy látható — bukolva van.

HALLÁSI BALZSAM a legbebizonyultabb számtalan próbatét által legbiztosabbnak elismert szer a nehézhallás kigyógyitására s az egészen elvesztett hallási tehetség visszanyerésére. **Egy üveg ára 1 frt.**

Nyomatott Feigl Gyula könyvnyomdájában Köszegen.